

PPS-Oproep 2026 Kennis- en Innovatieagenda Landbouw, Water Voedsel

OPROEP VOOR HET INDIENEN VAN VOORSTELLEN VOOR PUBLIEK-PRIVATE SAMENWERKINGSINITIATIEVEN (PPS) VOOR VRAAGGESTUURD ONDERZOEK TE STARTEN IN 2027.

Inhoudelijke focus:	Landbouw, Voedsel, Natuur
Beschikbaar publiek budget 2027:	10 miljoen euro
Consultatiegesprekken:	28 mei 2026
Indienen volledige PPS-voorstellen:	uiterlijk 1 september 2026
Terugkoppeling naar indieners:	vanaf 1 november 2026
Indienen:	https://kia-landbouwwatervoedsel.nl
Informatie:	info@landbouwwatervoedsel.nl

Inhoud

1. De Kennis- en Innovatieagenda Landbouw, Water, Voedsel
2. Oproep voor PPS-voorstellen
3. Algemene kaders en budget
4. Financiering van PPS-projecten
5. Procedure

Bijlage 1 Criteria voor de beoordeling van PPS-voorstellen

Bijlage 2 Financieringsvarianten

Bijlage 3 Opstellen begroting, tarieven, eisen cofinanciering

Bijlage 4 Prioriteiten PPS-oproep KIA-LWV 2026

Overige documenten (zie de [KIA website](#))

- Format PPS-voorstel (NL en EN)
- Format begroting PPS-voorstel (NL en EN)
- Aanmeldformulier consultatieronde (NL en EN)
- Veelgestelde vragen

1. De Kennis- en Innovatieagenda Landbouw, Water, Voedsel 2024-2027

Nederland staat de komende 25 jaar voor een enorme opgave op het gebied van landbouw, water en voedsel. In 2050 hebben we een vitaal landelijk gebied en een veerkrachtige natuur in een klimaatbestendig Nederland. Daarin zijn water en bodem sturend, landbouw- en voedselsysteem ecologisch en economisch duurzaam en gezond, en zijn de delta en de grote wateren veilig. Dit is niet alleen een grote uitdaging, maar brengt ook kansen met zich mee, voor het Nederlandse bedrijfsleven en de maatschappij.

Om deze uitdagingen aan te gaan en kansen te kunnen benutten, hebben topsectoren, ministeries en andere overheden, bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties samen een agenda opgesteld die beschrijft welke nieuwe kennis en innovatie nodig is om deze doelstellingen te halen: de Kennis- en Innovatieagenda Landbouw, Water en Voedsel 2024-2027 ([KIA-LWV](#)).

De agenda bestaat uit 6 missies:

1. Veerkrachtige natuur
2. Duurzame land- en tuinbouw
3. Vitaal landelijk gebied in een klimaatbestendig Nederland (NB 3B en 3C zijn *geen* onderdeel van de PPS oproep 2026)
4. Duurzaam en gewaardeerd voedsel, dat gezond, toegankelijk en veilig is
5. Duurzaam en veilig gebruik van de Noordzee en andere grotere wateren
6. Veilige en weerbare delta (NB deze missie is *geen* onderdeel van de PPS oproep 2026)

Ondersteunend hieraan zijn drie sleuteltechnologieën benoemd:

1. ST1 Smart Technology for agri-horti-water-food
2. ST2 Snelle, efficiënte en nauwkeurige veredeling van plant en dier
3. ST3 Fermentaties en Bioconversies

Met de agenda wordt samenwerking gestimuleerd, onder meer door investeringen door het bedrijfsleven (= *privaat*) met overheidsmiddelen (= *publiek*) te ondersteunen. Zo worden tegelijkertijd maatschappelijke opgaven gerealiseerd en de verdienkansen voor economische sectoren en voor Nederland als geheel versterkt. De TKI's Agri&Food (A&F) en Tuinbouw & Uitgangsmaterialen (T&U) vervullen hierin een verbindende en coördinerende rol.

2. Oproep voor PPS-voorstellen

Aan alle partijen die actief zijn op gebied van kennis en innovatie in het domein landbouw, voedsel en natuur doen de TKI's A&F en T&U een oproep voor Publiek Private samenwerkingsinitiatieven (PPS-en), te starten in 2027. Een PPS-project draagt bij aan één of meer doelen in de KIA en richt zich primair op de ontwikkeling van *nieuwe* kennis en innovatie¹. Voor initiatieven die focussen op opschaling of implementatie van kennis en innovatie zijn andere regelingen beschikbaar; de KIA-website geeft hiervan een overzicht.

Brede openstelling

Voorstellen over de volle breedte van de KIA-LWV zijn welkom, met uitzondering van de programma's 3B, 3C en missie 6. In de KIA-LWV staan Innovatieprogramma's benoemd met per programma meerdere deelprogramma's waarlangs kennis en innovatie vorm krijgt. Datzelfde geldt voor de Sleuteltechnologieën. Het is van belang dat voorstellen aansluiten bij deze innovatieprogramma's. Een volledig overzicht van (deel)programma's en daaronder gesignaleerde kennisopgaven is te vinden op de [KIA website](#).

Prioritaire thema's

Binnen de KIA-LWV vragen bepaalde thema's extra aandacht, bijvoorbeeld omdat kennis en innovatie hierop belangrijk én urgent is en niet vanzelf, of juist te versnipperd tot stand komt. De volgende vijf thema's krijgen in deze call een extra **impuls** in de vorm van **gereserveerd budget en matchmaking**:

¹ Onderzoek dat direct of indirect in strijd is met het beleid van de rijksoverheid komt niet in aanmerking voor financiering. Hierbij valt te denken aan onderzoek gerelateerd aan tabak of alcoholhoudende drank, dat conflicteert met de doelen uit het preventieakkoord.

- a. Project Programmatische aanpak Weerbaar Telen in de Glastuinbouw
- b. Circulaire ketens en biograndstoffen
- c. Voedselinnovatie en een duurzame, gezonde samenleving
- d. Kennis en Innovatie Doelsturing
- e. Innovatie voor natuurherstel

Zie bijlage 4 voor een uitgebreide beschrijving van deze thema's.

3. Algemene kaders

In de PPS-oproep worden financiële middelen beschikbaar gesteld door de ministeries van LVVN en EZ. De inzet daarvan is aan voorwaarden gebonden, o.a. voortkomend uit wet- en regelgeving.

Eisen aan een PPS-voorstel

- Een PPS-voorstel is voornamelijk gericht op **toegepast onderzoek** (ook wel 'industriële onderzoek'), d.w.z. onderzoek dat is gericht op het opdoen van nieuwe kennis en vaardigheden met het oog op de ontwikkeling van nieuwe, dan wel aanmerkelijke verbetering van bestaande producten, procedés of diensten².
- Het betreft precompetitief onderzoek waarvoor een bijdrage van de overheid legitiem is.
- Een PPS-voorstel geeft duidelijk aan hoe de ontwikkelde kennis en innovaties worden verspreid naar relevante sectoren en andere partijen. Openbaarmaking van de resultaten via bijvoorbeeld vakliteratuur, onderwijs of congressen is een voorwaarde om in aanmerking te komen voor publieke financiering. De kosten hiervoor zijn echter beperkt subsidiabel voor de PPS-subsidie.
- De penvoerder van het voorstel moet een in Nederland gevestigd bedrijf, brancheorganisatie of ngo zijn. Het consortium moet bestaan uit ten minste een onderzoeksorganisatie en twee andere partijen zoals bedrijven of brancheorganisaties, ngo's of publieke organisaties. De projectleider bij de uitvoering/na de gunning zal veelal iemand van een onderzoeksorganisatie zijn.
- Internationale samenwerking is toegestaan onder de voorwaarden zoals beschreven in bijlage 3, mits deze bijdraagt aan de impact van het project en/of kwaliteit van het consortium.
- De PPS-voorstellen hebben een maximale looptijd van vier jaar. Een minimale looptijd is er niet.
- De begroting moet sluitend zijn en goed onderbouwd worden. Voor de opbouw ervan volgt u de richtlijnen uit bijlage 3. Voorstellen waarvan de begroting niet sluitend is en/of bij indiening nog niet alle vereiste partners bekend zijn worden **niet ontvankelijk** verklaard.
- Het voorstel en de begroting dienen te zijn opgesteld conform de hiertoe beschikbare formats 2026. Gebruik van oudere formats is niet toegestaan.

Samenwerking

Het uitgangspunt in deze oproep is publiek-private samenwerking. Dat wil zeggen dat het project daadwerkelijk door meerdere deelnemers in gezamenlijkheid wordt uitgevoerd. In het belang van kennisuitwisseling, aansluiting bij de praktijk en versterking van de kennisinfrastructuur wordt daarnaast samenwerking tussen meerdere onderzoeksorganisaties en betrokkenheid van het MKB van harte aangemoedigd.

Beschikbaar budget

In de PPS-oproep 2026 is circa **10 mln euro excl. BTW** beschikbaar voor onderzoek uit te voeren in 2027 (tabel 1). Daarvan is maximaal **de helft** gereserveerd voor voorstellen op prioritaire thema's. Het totale budget is als volgt opgebouwd:

7. WR-capaciteit LVVN: voor PPS-onderzoek in 2027 is circa 5,6 mln euro beschikbaar (6,7 mln euro incl. BTW), uit te voeren door Wageningen Research op onderwerpen binnen het domein van LVVN³. Samenwerking met andere onderzoeksorganisaties is mogelijk. Bij die samenwerking zullen de partners zijn gebonden aan toepasselijke steun- en subsidiekaders.
8. PPS-subsidie van de trekkende TKI's:
 - a. TKI Agri & Food stelt ca 10 mln euro beschikbaar voor nieuwe projecten die inhoudelijk aansluiten

² Volgens de definitie van [RVO](#). Fundamenteel onderzoek is niet uitgesloten mits het aantoonbaar bijdraagt aan de (langere-termijn) KIA-doelen. Voor experimentele ontwikkeling (o.a. implementatie, opschaling) gelden lagere wettelijke maximum subsidiepercentages dan toegestaan in de PPS-oproep; daarom zijn dit soort projecten uitgesloten van financiering.

³ [XIV Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit | Ministerie van Financiën - Rijksoverheid](#)

bij het domein agri en/of food, inclusief aquatische productie. De helft daarvan is gereserveerd voor voorstellen op prioriteit b, c en/of d. Dit budget is inzetbaar bij alle partijen die in aanmerking komen voor financiering.

- b. TKI Tuinbouw & Uitgangsmaterialen stelt ca 4 mln. euro beschikbaar voor nieuwe projecten die inhoudelijk aansluiten bij het domein Tuinbouw & Uitgangsmaterialen. Daarvan is maximaal 1,5 mln gereserveerd voor één programmatisch voorstel op prioriteit a. Dit budget is inzetbaar bij alle partijen die in aanmerking komen voor financiering.
9. PPS-subsidie o.b.v. cross-over samenwerking:
- a. TKI Life Sciences & Health stelt ca. 1 mln euro beschikbaar voor nieuwe projecten die naast passendheid in de KIA-LWV ook bijdragen aan de doelen van de KIA Gezondheid en Zorg, zoals beschreven in prioriteit c.

Tabel 1. Beschikbaar budget per financieringsbron. N.B. per financieringsbron kunnen aanvullende kaders gelden, zie hiervoor onderdeel 4 van de oproep.

Financieringsbron	Budget (mln euro excl. BTW)	Waarvan gereserveerd voor prioritaire thema's
WR-capaciteit van LVVN	5,6 mln euro voor onderzoek uit te voeren in 2027	2,8 mln t.b.v. prioriteit a, t/m e
PPS-subsidie:		
- TKI A&F	10 mln euro voor onderzoek te starten in 2027	5 mln t.b.v. prioriteit b, c en/of d
- TKI T&U	4 mln euro voor onderzoek te starten in 2027	1,5 mln. euro, t.b.v. prioriteit a
- TKI LSH	1 mln euro voor onderzoek te starten in 2027	1 mln t.b.v. prioriteit c
Totaal beschikbaar budget (indicatief)	10 mln euro* voor onderzoek uit te voeren in 2027	

** De eenheden van financieringsbronnen verschillen: WR-budgetten betreffen alleen de financiering in 2027 terwijl PPS-subsidiebudgetten de totale looptijd van een project omvatten. Het totaal beschikbaar budget voor onderzoek in 2027 is daarom indicatief, uitgaande van een gemiddelde looptijd van ca. 3,5 jaar.*

Zie **bijlage 3** voor nadere specificaties en voorwaarden. Voor alle genoemde partijen is het toegestaan om hun onderzoeksactiviteiten aanvullend gefinancierd te krijgen uit cofinanciering van andere partners, mits de totale projectbegroting voldoet aan de vereiste financieringsverhouding.

4. Financiering van PPS-projecten

Gezamenlijke investering is belangrijk omdat dit uiting geeft aan betrokkenheid en een kader geeft voor samenwerking (wie betaalt bepaalt mede).

Verhouding publiek-private financiering

De minimaal vereiste cofinanciering in deze oproep is **standaard minimaal 50%** voor Industrieel (toegepast) Onderzoek. Hiervan dient ten minste 25 procentpunt (d.w.z. de helft) uit private bijdragen te bestaan, waarvan minimaal 5 procentpunt in cash. Ook geldt als eis dat ten minste 25 procentpunt (de helft) uit cash bijdragen bestaat. Cash bijdragen van publieke partners anders dan LVVN, zoals andere departementen, provincies, gemeenten, waterschappen en terreinbeherende organisaties zijn toegestaan mits aan genoemde voorwaarden wordt voldaan.

In afwijking van bovenstaande komen voorstellen met een sterke **maatschappelijke oriëntatie** of grote collectieve aanpak, plus een vooralsnog beperkt direct belang van marktpartijen (er gloort geen businessmodel aan de horizon) onder strikte voorwaarden in aanmerking voor **70% financiering** uit WR-capaciteit. De inzet van PPS-subsidie van TKI A&F en T&U is uitgesloten van deze uitzondering. Voor indiening onder de afwijkende financieringsverhouding is goedkeuring nodig van het ministerie van LVVN voorafgaand aan indiening.

Zie **bijlage 2** voor een volledig overzicht van de voorwaarden van bovenstaand financieringsmodel. Indieners die een beroep willen doen op de uitzonderingsvariant voor financiering zijn verplicht hiervoor schriftelijk toestemming voor te vragen (zie onder 5. Procedure). Of een definitief projectvoorstel daadwerkelijk onder de afwijkende financieringsverhouding past binnen de uitzondering is ter beoordeling aan de financier.

Wie komen in aanmerking voor financiering?

De volgende partijen kunnen aanspraak maken op in deze oproep beschikbaar gestelde publieke middelen:

- a. Onderzoeksorganisaties⁴, tot 80% (PPS-subsidie) of 100% (WR-capaciteit) van hun inzet in het project;
- b. Innovatieve ondernemingen⁵, tot 50% van hun inzet in het project;
- c. MKB en vergelijkbare organisaties, tot 60% van hun inzet in het project.

Daarbij geldt als voorwaarde dat het **onderzoeksactiviteiten** betreft. Voor alle genoemde partijen is het toegestaan om hun onderzoeksactiviteiten aanvullend gefinancierd te krijgen uit cash bijdragen van andere **private partners** (= cofinanciering in cash) of deze zelf te financieren (= cofinanciering in kind). Zie verder bijlage 3 voor nadere specificaties en voorwaarden.

Maximum subsidie per project

Per project kan **maximaal 1,5 mln euro** (excl. BTW) aan financiering worden toegekend. Voorstellen die een hoger bedrag aanvragen worden uitgesloten van beoordeling en kunnen dus niet gehonoreerd worden. Er is geen minimum omvang voor een project.

Internationale samenwerking

Op onderdelen van de KIA is internationale samenwerking gewenst, bijvoorbeeld omdat het een grensoverschrijdend vraagstuk betreft of omdat het expertise vereist die alleen in het buitenland beschikbaar is. Deelname van buitenlandse partners is in die gevallen toegestaan onder de voorwaarden zoals beschreven in **bijlage 3**.

5. Procedure

Indienen PPS-voorstel

Vanaf half juni tot en met **1 september 2026** is het mogelijk om PPS-voorstellen in te dienen via de indienlink op de KIA-website. Een PPS-voorstel dient voorzien te zijn van een bijbehorende begroting. Verplichte formats voor zowel het voorstel als de begroting zijn beschikbaar op de KIA website onder [Subsidies](#). Let op: indieners die een beroep willen doen op 70% financiering in plaats van 50% (uitzonderingsvariant 1) dienen vóór 1 juni 2026 een verzoek met onderbouwing te sturen aan info@landbouwwatervoedsel.nl (zie bijlage 2).

Matchmaking sessies

Voor de prioritaire thema's worden matchmaking sessies georganiseerd in mei (zie voor exacte data de aankondiging op de [KIA website](#)). Doel hiervan is informatievoorziening over de scope en het stimuleren van consortiumvorming. Deelname hieraan is **verplicht** voor partijen die als penvoerder of projectleider een voorstel op deze thema's willen indienen en warm aanbevolen voor andere geïnteresseerde partijen. Aanmelden voor de sessies kan tot een week voorafgaand aan de sessie via de registratielink op de KIA website. Voor het prioritaire thema natuur is er al een matchmaking geweest en geldt deze verplichting niet. Gerichte informatievoorziening en het stimuleren van consortiumvorming zal op een andere wijze worden vormgegeven vanuit LVVN.

Consultatiemogelijkheid

Partijen die voornemens zijn een PPS-voorstel in te dienen kunnen gebruik maken van de gelegenheid tot een gesprek met een afvaardiging namens de verantwoordelijke TKI's. Deelname aan een gesprek, geeft als resultaat uitsluitend een indicatie van passendheid in de KIA en bijdrage aan bestaand portfolio. Er kunnen geen rechten aan worden ontleend. Indieners die een consultatiegesprek wensen kunnen zich hiervoor **tot en met 1 mei inschrijven via** de aanmeldlink op de KIA website onder [Subsidies](#). Er is een maximum aantal plekken beschikbaar, vol=vol. Het uploaden van een projectidee is een vereist onderdeel van de aanmelding, het format hiervoor vindt u op de website. De consultatiegesprekken vinden **28 mei** plaats.

Beoordeling van PPS-voorstellen

PPS-voorstellen worden getoetst door de TKI's op het voldoen aan de administratieve eisen zoals gebruik van het format, volledigheid en voldoende cofinanciering. De inhoudelijke beoordeling wordt uitgevoerd door reviewcommissies bestaande uit een evenwichtige vertegenwoordiging van experts vanuit het bedrijfsleven, overheid en onderzoeksorganisaties.

⁴ Zie voor een definitie van 'onderzoeksorganisatie' de website van [RVO](#).

⁵ Het begrip 'innovatieve onderneming' is vastgelegd in de Algemene Groepsvrijstelling Verordening. Voor een definitie, zie de Q&A op de KIA-website.

De criteria voor beoordeling zijn:

1. Aansluiting bij één van de prioriteiten (bijlage 4), dan wel bijdrage aan het portfolio
2. Impact, bijdrage aan het bereiken van de doelen van KIA
3. Kwaliteit van het PPS-voorstel
4. Kwaliteit van het consortium

Een nadere toelichting op de criteria staat in **bijlage 1**.

Voorstellen die zijn ingediend op **prioritaire thema's** worden door de financierende partijen (LUVN en TKI's) separaat beoordeeld op hun inhoudelijke passendheid in het thema. Bij positief oordeel worden deze voorstellen als prioritair benoemd, met een maximum per thema zoals genoemd in de beschrijving in Bijlage 4. Bij overschrijding van dit maximum wordt een selectie gemaakt o.b.v. beste passendheid. Voorwaarde is dat deze voorstellen inhoudelijk als voldoende zijn beoordeeld volgens de criteria in bijlage 1. Mocht op prioritaire thema's geen honoreerbaar voorstel zijn ingediend, dan behouden de TKI's zich het recht voor om met de meest kansrijke consortia in gesprek te gaan om alsnog tot invulling te komen.

Honorering van voorstellen vindt plaats op basis van de onderlinge rangorde van voorstellen binnen een innovatieprogramma of sleuteltechnologie. Deze rangorde wordt bepaald door de gemiddelde scores op bovenstaande criteria., aangevuld met de volgende randvoorwaarden (in genoemde volgorde):

1. Voorstellen van onvoldoende kwaliteit (criterium 3) worden uitgesloten van honorering;
2. Voorstellen die als prioritair zijn aangemerkt (zie volgende alinea) worden met voorrang gefinancierd, voor zover passend binnen het gereserveerde budget;
3. Binnen een KIA-onderdeel wordt diversiteit nagestreefd. Onderlinge overlap tussen te honoreren projectvoorstellen wordt vermeden.

Op basis van de rangorde per KIA-onderdeel wordt gekeken welke PPS-voorstellen gefinancierd kunnen worden uit de verschillende bronnen.

Opstellen advies en besluitvorming

De TKI's en LUVN stellen een programmeringsadvies op voor inzet van de beschikbare middelen, waarbij rekening wordt gehouden met de financieringsvoorwaarden van de geldstromen. Een consortium hoeft slechts aan één TKI verantwoording af te leggen. Het advies wordt voorgelegd aan de betrokken TKI-besturen en het ministerie van LUVN. De penvoerders ontvangen na 1 november 2026 een gemotiveerd bericht over de besluitvorming. Tegen de besluitvorming over honorering van individuele voorstellen is geen beroep mogelijk.

Tijdschema

Datum	Activiteit
1 april	Openstelling oproep
uiterlijk 16 mei	Aanmelden consultatiegesprekken, indiening verzoeken tot 70% financiering
28 mei	Consultatiegesprekken (op aanmelding, niet verplicht)
vanaf half juni	Indiening mogelijk via online link
1 sept	Uiterste indiendatum PPS-voorstellen
sept/okt	Beoordeling door TKI-bureau, reviewcommissies
eind okt.	Besluit TKI-besturen / topteams en ministerie van LVVN
na 1 nov.	Terugkoppeling naar indieners
nov-dec.	Evaluatie met programmateams en klankbordgroepen
nov '26 - maart '27	Opstellen samenwerkingsovereenkomsten, toekennen van de middelen.
1 april 2027	Intrekking van de honorering als er nog geen samenwerkingsovereenkomst is

Voor aanvullende informatie over deze oproep kunt u mailen naar info@landbouwwatervoedsel.nl.

Bijlage 1: Criteria voor de beoordeling van de PPS-voorstellen

Volledige PPS-voorstellen worden beoordeeld aan de hand van onderstaande criteria. Criterium 1 is een knock-out criterium: een voorstel is wel of niet passend. De overige criteria worden gescoord op een schaal van 1 tot 6, waarbij scores vanaf een 4 als voldoende beschouwd worden. De drie criteria wegen even zwaar, per criterium kunnen minimaal 1 en maximaal zes punten worden verdiend.

1. Passendheid

Richt het voorstel zich primair op één of meer van de (deel)programma's van de KIA en de doelen die daarin beoogd worden? ([zie ToC's](#))

2. Impact (6 punten)

- Heeft het voorstel toegevoegde waarde bovenop het reeds bestaande portfolio?⁶
- Leveren de beoogde resultaten een significante bijdrage aan de realisatie van de missies op zoals beschreven in de KIA – en is deze bijdrage goed onderbouwd?
- Betreft het kansrijke nieuwe kennis of innovatie die anders niet/sterk vertraagd tot stand komt?
- Betreft het voorstel een disruptieve technologische, sociale of systeeminnovatie?
- Zijn de beoogde resultaten toepasbaar voor verschillende groepen van gebruikers en worden deze effectief ontsloten?
- Wordt verbinding gelegd met (regionale) netwerken, proeftuinen, uitvoeringsprogramma's, samenwerkingsverbanden of studiekringen – voor zover hier raakvlakken mee zijn?

3. Kwaliteit van het voorstel (6 punten)

- Is het voorstel goed geschreven en is de aanpak duidelijk, logisch en consistent?
- Wordt er aantoonbaar goed aangesloten op relevante bestaande kennis en activiteiten?
- Is de voorgestelde aanpak effectief en doelmatig t.o.v. het beoogde resultaat?
- Is er voldoende oog voor maatschappelijke en institutionele randvoorwaarden (bijv. draagvlak, wetgeving) die van invloed kunnen zijn op het resultaat?
- Zijn de activiteiten in verhouding met het gevraagde budget (value for money / efficiëntie)?
- Is er duidelijk omschreven wie het onderzoek gaat uitvoeren (PhD, analist, onderzoeker etc.).

4. Consortium (6 punten)

- Bevat het consortium de juiste expertise om het project succesvol te kunnen uitvoeren?
- Zijn de partijen die nodig zijn om tot de gewenste verandering te komen actief betrokken?
- Als die partijen niet allemaal consortiumpartners zijn, hoe is betrokkenheid (voldoende) geborgd en leidt dat naar verwachting tot het gewenste resultaat?
- Geeft de samenstelling van het consortium voldoende blijk van draagvlak en commitment in het Nederlandse domein van landbouw, voedsel en natuur?

⁶ Een overzicht van lopende en recent afgeronde PPS-projecten vindt u [hier](#). N.B. het is raadzaam om breder te kijken dan alleen het portfolio aan PPS-projecten.

Bijlage 2: financieringsvarianten

Default financieringsmodel

De financiering van een project bestaat voor **maximaal 50%** van de totale projectbegroting uit beschikbare middelen uit deze PPS-oproep. Consortiumpartners leveren gezamenlijk minimaal eenzelfde bijdrage. Voor de minimaal vereiste cofinanciering van 50% gelden de volgende eisen:

- Ten minste de helft (25 procentpunt) bestaat uit cash cofinanciering; het overige deel van de cofinanciering mag in kind zijn;
- Ten minste 25 procentpunt bestaat uit private bijdragen; daarvan bedraagt ten minste 5 procentpunt cash cofinanciering;
- Cash bijdragen van publieke partners anders dan LVVN, zoals andere departementen, provincies, gemeenten, waterschappen en terreinbeherende organisaties zijn toegestaan voor zover aan bovengenoemde voorwaarden wordt voldaan.

Het staat een consortium vrij om een hogere eigen bijdrage te leveren. Voor cofinanciering boven de minimale 50% gelden geen minimum verhoudingen publiek/privaat of cash/in kind.

Uitzonderingen

Uitzonderingsvariant: 70%/30% verhouding subsidie vs. cofinanciering

Indieners die een beroep willen doen op de uitzonderingsvariant dienen voor **vóór 1 juni** een verzoek met onderbouwing te sturen aan info@landbouwwatervoedsel.nl. Het Ministerie van LVVN besluit over passendheid bij deze uitzonderingsvariant en koppelt daarover uiterlijk 1 juli terug aan de indieners. In hoeverre de scope van het projectvoorstel aansluit op de beleidsopgaven van LVVN, zodat aantoonbaar sprake is van een sterke maatschappelijke oriëntatie, is onderdeel van de besluitvorming.

Of een projectvoorstel daadwerkelijk onder afwijkende financieringsverhouding past binnen de uitzonderingen is ter beoordeling aan de financiers. Dit besluit staat los van de besluitvorming over honorering van het definitief ingediende voorstel; hierin is het oordeel van de reviewcommissie op basis van de in de oproep genoemde beoordelingscriteria leidend.

Onder de volgende voorwaarden kan een beroep gedaan worden op verlaging van de minimale cofinanciering naar 30% (default is 50%):

- Het voorstel heeft een sterke **maatschappelijke oriëntatie** of grote collectieve aanpak, plus een vooralsnog beperkt direct belang van marktpartijen⁷ (er gloort geen businessmodel aan de horizon)⁸
- Het betreft uitsluitend de inzet van WR-capaciteit. In projecten met gemengde financiering geldt de uitzonderingsvariant naar rato van het aandeel van deze middelen in de totale gevraagde subsidie.
- De 30% cofinanciering dient door private partners te worden geleverd. Bijdragen van publieke partners aan het project zijn toegestaan maar tellen niet mee als cofinanciering.
- Hiervan dient tenminste 25 procentpunt te bestaan uit private bijdragen; daarvan bedraagt ten minste 5 procentpunt cash cofinanciering;

⁷Deze uitzonderingsvariant is ook van toepassing op voorstellen die voldoen aan de criteria voor het programma Groene Veredeling (zie [Homepage - Groene Veredeling](#))

⁸ Een voorbeeld: het ontwikkelen van een *Campylobacter* sneltest valt onder 50%, het ontwikkelen van hygiënemaatregelen ter voorkoming van de verspreiding van *Campylobacter* valt onder 30%.

Bijlage 3: Opstellen begroting, tarieven, eisen cofinanciering

Voor het opstellen van de begroting is een format beschikbaar met verschillende tabbladen. (Het format staat op de KIA-website onder [Subsidies](#)). De begroting dient volledig te worden ingevuld en moet **dekkend en sluitend** zijn.

Instructies begrotingsformat

Tabblad **Deelnemers**:

- Invullen naam organisatie en KvK nummer. Met listboxen invullen: type organisatie en methode Uurtariefberekening.
- Is het type organisatie niet goed ingevuld, dan klopt ook het tabblad kostenoverzicht niet.

Tabblad **Kostenoverzicht**:

- Geeft overzicht van kosten en financiering; vult automatisch uit de andere tabbladen

Tabblad **Kosten penvoerder** en tabbladen **kosten overige projectpartners**:

- Per partner wordt een tabblad ingevuld. De namen van de partners zijn bovenaan zichtbaar en komen van het tabblad 'deelnemers'. Specificeer de te maken kosten; het invullen van uitsluitend bedragen is grond om de begroting af te wijzen.
- Vul de kosten in de juiste categorieën, bij twijfel over de kosten zie tabblad '**Toelichting Kostensoorten**'.
- Onderaan het tabblad wordt ingevuld uit welke financiering de kosten zijn opgebouwd: subsidie (PPS-subsidie, WR-capaciteit, cash bijdragen (= financiering afkomstig van andere partners) en/of in kind bijdragen (= eigen investering).
- Let bij het invullen op de toegestane subsidiepercentages zoals gespecificeerd in het tabblad '**subsidiepercentages**'. Let ook op de toegestane subsidiebronnen (WR of PPS).

Tabblad **Cashbijdrage**:

- Vul in de bovenste kolom de cash bijdrage van private partners in en vermeld naar wie de cash toegaat. Let op dat dit overeenkomt met de invulling van de cash financiering bij de afzonderlijke tabbladen van ontvangende partners.

Checks (door indiener en door TKI-bureaus):

1. Het totaal van de kosten in het tabblad kostenoverzicht moet gelijk zijn aan het totaal van de financiering
2. De subsidie per partner mag niet hoger zijn dan het maximaal toegestane subsidiepercentage (100, 80, 60 of 50 - afhankelijk van het type partner)
3. De kosten per partner moeten volledig gedekt zijn uit subsidie en/of cofinanciering.
4. De cofinanciering bedraagt ten minste 50% (resp. 30%) cofinanciering, waarvan ten minste 25 procentpunt in cash;
5. Indien een partner in cash bijdraagt kan deze geen PPS-subsidie aanwenden;
6. Het geheel aan activiteiten moet passend zijn binnen de RVO-definities van fundamenteel of industrieel onderzoek.

Publieke financiering

In projecten dient te worden samengewerkt met één of meer **onderzoeksorganisaties**. Hieronder verstaan we:

- Wageningen Research
- Overige TO2: TNO, Deltares, Marin
- Universiteiten en hogescholen
- Overige onderzoeksorganisaties: o.a. KWR, LBI, RIVM, KNMI

Maximale steunintensiteit PPS-subsidie binnen de kaders van de PPS-oproep

Bij financiering uit PPS-subsidie is de maximale steunintensiteit als volgt wettelijk bepaald:

- **Onderzoeksorganisaties**: maximaal 80% van hun inzet:
- **Innovatieve ondernemingen**⁹ zoals GD, Schothorst, NIZO, CLM, Vertify, SCFF: max. 50% van hun inzet
- **MKB** en vergelijkbare organisaties: max. 60% van hun inzet, mits zij een MKB-verklaring kunnen overhandigen en hun activiteiten als Industrieel Onderzoek gekwalificeerd kunnen worden.

Genoemde partijen mogen hun onderzoeksactiviteiten aanvullend gefinancierd te krijgen uit cash bijdragen van andere **private partners**; deze telt dan mee als cash cofinanciering. Ze kunnen hun activiteiten ook aanvullend zelf

⁹ Het begrip 'innovatieve onderneming' is vastgelegd in de Algemene Groepsvrijstelling Verordening. Voor een definitie, zie de Q&A op de KIA website.

financieren; in dat geval telt deze bijdrage als in kind cofinanciering. Aanvulling uit publieke bijdragen is wettelijk niet toegestaan.

Cofinanciering

Private cofinanciering (cash en in kind) kan worden ingebracht door:

- Bedrijven en branche-/producentenorganisaties
- Maatschappelijke organisaties
- ANBI's
- Private onderzoeksorganisaties

Publieke cofinanciering kan worden ingebracht door:

- Waterschappen
- Publieke onderzoeksorganisaties (inclusief onderwijsorganisaties)
- Provincies, Gemeenten, Rijksdiensten
- Andere ministeries dan LVVN

Wat mag niet meetellen als publieke cofinanciering¹⁰:

- In kind bijdrage van overheden of overheidsorganisaties
- Middelen uit andere regelingen zoals Regiodeals, fieldlabs...

Definitie in kind bijdrage

De in kind bijdrage moet toe te rekenen zijn aan het onderzoeksproject / de samenwerking gedurende de projectperiode. Het gaat om door de (private en publieke) partij gemaakte kosten die toegevoegde waarde heeft voor het project. Het is aan de opstellers van de PPS om aan te geven of in-kind onderdeel uitmaakt van een project.

De volgende bijdragen kunnen in aanmerking komen als **in kind bijdragen**:

- Loonkosten.
- Kosten van te verbruiken materialen, hulpmiddelen en software(licenties) die direct verband houden met project, gebaseerd op de oorspronkelijke aanschafprijzen.
- Kosten van aanschaf en gebruik van apparatuur, machines, en infrastructuur, met dien verstande dat wordt uitgegaan van de aan het project toe te rekenen afschrijvingskosten, berekend op basis van de oorspronkelijke aanschafprijzen en een afschrijvingstermijn van tenminste vijf jaar; kosten van verbruik en onderhoud tijdens de gebruikperiode.
- Leveren van data ten behoeve van onderzoek in een project maakt geen onderdeel uit van de in kind bijdrage, maar is inbreng van kennis. Voor zover het tot stand komen van die kennis een additionele inspanning vereist in het kader van de samenwerking, kunnen de additionele kosten als een in kind bijdrage worden meegenomen.

Kostenberekening en tarievenstructuur

Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen 3 typen partijen.

1. Partijen die PPS-subsidie ontvangen en samenwerkingspartners die met subsidiegelden worden ingeschakeld.

Deze partijen dienen de kosten voor arbeid te berekenen volgens de standaardmethoden zoals beschreven in de artikelen 10 tot en met 14 van het Kaderbesluit nationale EZK- en LVVN-subsidies. De kosten worden in aanmerking genomen zonder omzetbelasting, indien de subsidieontvanger die de kosten heeft gemaakt, omzetbelasting in aftrek kan brengen.

De deelnemer kiest voor de berekening van de subsidiabele kosten uit:

- a. de integrale kostensystematiek (artikel 12, Kaderbesluit)
- b. de loonkosten plus vaste-opslag-systematiek(artikel 13, Kaderbesluit), of
- c. de vaste-uurtarief-systematiek (artikel 14, Kaderbesluit).

Ad. a: de integrale kostensystematiek: De systematiek moet zijn goedgekeurd door RVO. Als onderbouwing van de integrale kostensystematiek wordt een verklaring, mededeling of brief van de accountant van de deelnemer aangeleverd inzake het op een juiste manier afleiden van de tarieven van de interne budgetten.

¹⁰ Deze eis is extra t.o.v. de formele eisen van RVO

Ad. b: De loonkosten plus vaste-opslag-systematiek: De partners leveren de berekening van het uurtarief per ingezette medewerker aan, d.w.z. de kostencomponent (bruto-loonkosten inclusief de werkgeverslasten) en de urencomponent (1650 of minder in geval van parttime werken).

Als onderbouwing voor de kosten levert de partner een accountantsverklaring aan of een berekening van het tarief (loonkosten + werkgeverslasten gedeeld door de uren), de loonstaat en de werkgeverslasten. De door de partners aangeleverde werkgeverslasten voor sociale premies en pensioenlasten worden beoordeeld op redelijkheid. Indien deze lasten hoger zijn dan 30% van de bruto-loonkosten moeten deze kosten verder onderbouwd worden met de exacte berekeningen van de sociale lasten en pensioenlasten.

Ad. c: de vaste-uurtarief-systematiek: De subsidiabele kosten worden berekend door het aantal uren dat betrokkenen besteden aan de PPS te vermenigvuldigen met een vast uurtarief van 60 euro (art. 3.1.1 Regeling nationale EZK- en LVVN-subsidies).

2. Wageningen Research

Voor WR- capaciteit gelden de WR-tarieven. Voor financiering van derden binnen een PPS-project uit WR-capaciteit wordt onderscheid gemaakt tussen:

- a. Uitbesteding aan derden (onderaanneming). De derden zijn gebonden aan kaders die uit het subcontract en de Aanbestedingswet volgen.
- b. Samenwerking met onderzoeksorganisaties als onderdeel van het consortium. De partners zijn gebonden aan de samenwerkingsafspraken en toepasselijke steun- en subsidiekaders.

3. Partijen die geen subsidie ontvangen

Het uurtarief van partijen die geen subsidie ontvangen wordt berekend op basis van een voor de deelnemers aan een samenwerkingsproject gebruikelijke en controleerbare methode, die gebaseerd is op bedrijfseconomische grondslagen en normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd en die de deelnemers aan een samenwerkingsproject stelselmatig toepassen; (artikel 3.2.1 van de regeling nationale EZ- en LVVN-subsidies)

Internationale samenwerking

Deelname van buitenlandse partners aan het consortium is toegestaan onder de volgende voorwaarden:

- Buitenlandse partners zijn uitgesloten van financiering. Zij mogen wel cofinanciering ontvangen of zelf cofinanciering aanleveren.
- Deelname door **bedrijven die geen vestiging in Nederland hebben** is alleen mogelijk als dit bedrijf essentiële kennis, expertise of technologie levert aan het consortium.

Voor projecten waarin sprake is van ontwikkeling van sensitieve technologieën¹¹ geldt, aanvullend op bovenstaande, het volgende:

- Bedrijven die **geen rechtspersoon in de EU hebben** zijn uitgesloten van deelname;
- Voor bedrijven die een rechtspersoon hebben in de EU maar waarvan het **hoofdkantoor buiten de EU** is gevestigd geldt bovendien dat deze bedrijven kunnen gevraagd worden in te stemmen met extra clausules in de consortiumovereenkomst met als doel het voorkomen van 1) *ongewenste kennis- en technologieoverdracht (o.a. IP en bedrijfsgeheimen) naar derde landen met negatieve gevolgen voor onze nationale veiligheid* en 2) beïnvloeding van de uitvoering van het project vanuit een derde land.

¹¹ Dit is van toepassing wanneer het gaat om de (door)ontwikkeling van hoogwaardige, innovatieve technologie die zowel voor civiele als militaire doeleinden kan worden ingezet. Initiatiefnemers kunnen te rade gaan bij het [ondernemersloket economische veiligheid](#) of het [loket kennisveiligheid](#) als er twijfel is of bepaalde technologie als strategische/kritisch wordt gekwalificeerd.

Bijlage 4: Prioriteiten PPS-oproep KIA-LWV 2026

Prioriteit a: Project Programmatische aanpak Weerbaar Telen in de Glastuinbouw

Bedrijven en kennisinstellingen worden opgeroepen om gezamenlijk een onderzoeksproject in te dienen op het gebied van weerbaar telen in de glastuinbouw. Het doel van dit project is te komen tot een eerste aanzet richting intrinsiek weerbare teeltsystemen, die niet afhankelijk zijn van chemische gewasbeschermingsmiddelen (anders dan de laag-risico middelen), met economisch perspectief voor de teler.

Achtergrond

De toenemende zorgen over de effecten van chemische gewasbeschermingsmiddelen op gezondheid en milieu, in combinatie met een afnemend aanbod aan toegelaten en effectieve middelen, maken een transitie in de tuinbouw noodzakelijk. Om de sector toekomstbestendig te houden, is de ontwikkeling van intrinsiek weerbare teeltsystemen essentieel.

De glastuinbouwsector heeft de afgelopen jaren belangrijke stappen gezet richting de ontwikkeling van weerbare teeltsystemen. Dit heeft geleid tot een aanzienlijke vermindering van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen, maar de huidige voortgang is nog onvoldoende om de gestelde doelen te realiseren. Verdere innovatie, met name op het gebied van plantweerbaarheid, blijft noodzakelijk. De sector heeft daarbij herhaaldelijk aangegeven dat aanvullend en verdiepend onderzoek essentieel is.

De brede calls die de TKI's de afgelopen jaren hebben uitgezet, hebben waardevolle kennis opgeleverd, maar resulteerden vooral in losse projecten zonder voldoende onderlinge samenhang. Voor een effectieve transitie naar weerbare teeltsystemen is een meer geïntegreerde, programmatische aanpak nodig.

Weerbaar Telen in de Glastuinbouw vraagt om een integrale benadering waarin plantweerbaarheid, plantvitaliteit, biologische bestrijding, substraat- en bodemweerbaarheid en ondersteunende technieken niet als losse maatregelen worden ingezet, maar als samenhangend systeem worden ontwikkeld en toegepast.

Kaders

- Voor deelname aan het programma wordt een matchmakingsbijeenkomst georganiseerd op 13 mei. Geïnteresseerde partijen worden van harte uitgenodigd om hieraan deel te nemen. Voor penvoerders uit het bedrijfsleven en projectleiders die beogen in te dienen, is deelname verplicht.
- Het project richt zich op de volgende prioritaire knelpunten: wants, luis, trips, meeldauw en/of virussen.
- Er is ruimte voor 1 project met een maximale looptijd van 4 jaar.
- Het gebruik van BRAIN-technologieën wordt aangemoedigd, maar is niet vereist (dit betreft technologie-ontwikkeling op het gebied van Biotechnologie, Robotica, AI (data), en of Nanotech (sensor)).

Overig

- Voor vragen, neem contact op met Olga Scholten (o.scholten@tkitu.nl) of Michiel Roelse (m.roelse@tkitu.nl)

Prioriteit b: Circulaire ketens en biograndstoffen

Achtergrond: Waarom is een systeemomslag nodig?

Geopolitieke onzekerheid over grondstoffen vergroot de vraag naar lokaal/regionaal geproduceerde biograndstoffen, efficiënt gebruik van beschikbare biograndstoffen, zo hoogwaardig mogelijk hergebruik en reductie van verlies in alle schakels in de keten. Daarnaast vraagt het tegengaan van de klimaatverandering het gebruik van biograndstoffen ter vervanging van de fossiele grondstoffen die we momenteel gebruiken voor energie, brandstoffen en materialen. Op dit moment is de landbouw in Nederland nog sterk afhankelijk van import van soja en kunstmest, waardoor we geopolitiek kwetsbaar zijn en de eigen praktijk niet altijd als 'best practice' kan worden geëtaleerd.

Nederland beschikt over sterke logistieke infrastructuur, een grote agrifoodindustrie en toonaangevende kennisinstituten in circulaire economie. Dat maakt Nederland goed geplaatst om circulaire ketenoplossingen te ontwikkelen en op te schalen. Hierbij kan het zowel over voeding als over non-food toepassingen van landbouwgrondstoffen gaan en ook over het gebruik van hout. Denk bijvoorbeeld aan het efficiënt produceren van materialen en chemicaliën naast de productie van voeding en veevoer. Het produceren van grondstoffen voor zowel voeding/veevoer als materialen/chemicaliën vraagt om heldere afwegingskaders en meer geïntegreerde ketens.

Aansluiting van de landbouwproductie aan non-food ketens kan op verschillende manieren; het telen van gewassen die direct een toepassing hebben als materiaal, zoals vlas, hennep of miscanthus; het telen van gewassen die via een (bio)raffinage stap grondstoffen leveren voor diverse producten, zoals de productie van zetmeel voor voedsel of non-food toepassing (chemicaliën, bioplastics) en een eiwitrijk product voor voedsel of veevoer en stro voor non-food toepassingen uit een graan. Deze laatste vergt de verbinding van diverse opvolgende ketenschakels uit verschillende sectoren, die deels bestaat, maar ook deels nog ontwikkeld moet worden. Hieronder liggen technologische vragen over het geschikt maken van de biograndstoffen voor een palet aan producten. De Nationale Technologie Strategie, het industriebeleid en het coalitieakkoord benadrukken het belang van innovatie op het gebied van technologieën. Maar hiernaast liggen hieronder ook veel socio-economische vraagstukken over het inrichten van een nieuw (deel)systeem, logistieke uitdagingen en het afwegen van diverse alternatieven. Dit zijn vragen die in het huidige projectenportfolio slechts beperkt zijn opgepakt. Ook de kennis m.b.t. biobased alternatieven bij bedrijven, retail en consumenten die noodzakelijk is om een rol te kunnen spelen in de maatschappelijke acceptatie van deze transitie is vaak nog ontoereikend.

Op welke vragen moet de PPS antwoord geven?

In het onderzoek staat systeeminnovatie centraal, omdat de verschillende actoren op een nieuwe manier moeten gaan samenwerken. Technologisch onderzoek kan onderdeel zijn van de PPS, de sociaal-economische aspecten van technologische oplossingen dienen dan onderdeel zijn van het onderzoek. Denk hierbij aan de volgende vragen:

- a) Hoe kunnen lokale actoren zich organiseren rond een gezamenlijke technologische oplossing en de aansluiting vinden met opvolgende ketenpartijen? Bijvoorbeeld hoe kan de drempel verlaagd worden om zinvol te investeren in scheidingstechnologie, biotechnologische omzettingen, of de overige BRAIN technologieën? Hoe kunnen ketens worden gerealiseerd voor efficiënt inzetten van biograndstoffen (tegengaan verlies grondstoffen en energie) en het valoriseren van zijstromen? Welke data zijn daarvoor nodig? Hoe kunnen ketens meer circulair worden ingericht, op welke schaal moeten cirkels worden gesloten, en om welke grondstoffen gaat het dan?
- b) Hoe kunnen methodes voor integrale afweging van toepassing van biograndstoffen naar food én non-food worden opgezet en toegepast voor circulaire biograndstoffen-ketens. Hoe kunnen gestandaardiseerde methodes die relateren aan certificering, LCA-methodiek, MKBA analyses, etc. verder toepasbaar worden gemaakt voor circulaire biograndstoffen-ketens.
- c) Hoe kunnen vermeende nadelen van biograndstoffen (beperkte en lokale beschikbaarheid, variabele kwaliteiten, te duur etc.) concurreren met de ervaren pre's van de fossiele grondstofvoorziening: (tot nu toe) grote leveringszekerheid, wereldwijde beschikbaarheid, gegarandeerde kwaliteitsniveaus, lage prijzen. Hoe kan overdracht van essentiële kennis naar ketenpartijen en consumenten die essentieel is om een dergelijke omslag te ondersteunen worden bewerkstelligd. Hoe kunnen bedrijven, retail en consumenten

worden ondersteund niet alleen bij de keuze voor duurzame voeding maar ook bij de keuze voor alternatieven voor fossiel gebaseerde producten.

Praktische informatie

Op deze prioriteit worden maximaal twee voorstellen gefinancierd uit gereserveerde middelen. Voorstellen dienen zich te richten op ten minste twee van bovenstaande deelvragen om een systemische aanpak te bevorderen en samenhang en de interactie tussen primaire sector, ketenpartijen en overheden te versterken. Daarbij wordt nadrukkelijk gestreefd naar samenwerking die individuele belangen overstijgt en bijdraagt aan brede toepasbaarheid en opschaalbaarheid.

Prioriteit c: Voedselinnovatie en een duurzame, gezonde samenleving

Achtergrond

Veranderingen in voedselaanbod, -keuzes en -omgeving zijn essentieel voor een gezondere samenleving en een toekomstbestendig voedselsysteem. Voeding beïnvloedt gezondheid sterk en speelt een rol bij chronische aandoeningen zoals obesitas, diabetes type 2 en hart- en vaatziekten. Tegelijkertijd hebben voedselproductie en -consumptie aanzienlijke impact op klimaat, biodiversiteit en waterkwaliteit. Innovaties in het voedselsysteem bieden kansen om zowel gezondheid als duurzaamheid te verbeteren.

Een integrale benadering is cruciaal, waarin voedselinnovatie, consumentengedrag en de voedselomgeving samenkomen. Dit sluit aan op kaders zoals de [Route- en Kanskaart \(REK\) 'Samen impact maken: duurzaam en gezond eten voor & door iedereen'](#) en het [Voedselmanifest 2050](#), die inzicht bieden in belemmeringen en kansen rond gezondheid, gezond opgroeien, vergrijzing, chronische ziekten waaronder welvaartsziekten, klimaatverandering, waterkwaliteit en biodiversiteit. Het gaat niet alleen om productontwikkeling of marktintroductie, maar om een samenhangende aanpak waarin duurzame, veilige en gezonde voedingsmiddelen in de praktijk worden ontwikkeld, toegepast en geaccepteerd, in samenwerking met alle relevante schakels in de keten.

Effectieve aanpakken combineren innovaties met systeem- en omgevingsmaatregelen zoals incentives, regulering en het sturen op duurzamer en gezonder aanbod, samen met sociale en culturele mechanismen en positieve spillover effecten. Door motivatie, vaardigheden en een passend voedselaanbod te koppelen, neemt de kans op blijvend gedrag toe. Dit vraagt om een ketenbenadering waarin partijen van grondstofproducenten tot retail, foodservice, technologie, maatschappelijke organisaties, overheid en kennisinstellingen samenwerken aan technisch, economisch en gedragsmatig effectieve oplossingen.

Het Nederlandse voedselcluster behoort wereldwijd tot de koplopers op het gebied van duurzame en gezonde voedselproductie. Tegelijkertijd gaan de huidige voedselomgeving en consumptiepatronen gepaard met aanzienlijke maatschappelijke kosten. Voedselinnovatie biedt belangrijke economische kansen en moet bijdragen aan een gezonde, duurzame samenleving, maar kent ook uitdagingen zoals verdien capaciteit en ketenincentives. Succesvolle interventies en innovaties vereisen maatwerk per doelgroep, levensfase en transitiestadium, met betrokkenheid van alle ketenpartners.

Deze interventies en innovaties dragen bij aan bredere maatschappelijke ambities op het gebied van gezondheid, duurzaamheid en leefomgeving, zoals verwoord in onder andere de [KIA Landbouw, Water & Voedsel](#), de [KIA Gezondheid & Zorg](#) (30% minder ziektelast door ongezonde leefstijl in 2040) en de [Green Deal Duurzame Zorg](#), die zich richt op preventie, een gezonde leefomgeving en een kleinere ecologische voetafdruk.

Kortom: versnelling vraagt om samenwerking tussen disciplines, een multidisciplinaire aanpak en een ketenbenadering.

Op welke vraag moet de PPS antwoord geven?

Hoofdvraag: "Hoe vergroten we de impact van duurzame en gezonde voedselinnovaties op voedselconsumptie en voedingspatronen, met als doel verlaging van de ecologische voetafdruk, gezond opgroeien en preventie van chronische ziekten?"

Deelvragen

- Hoe kan bestaande kennis over duurzamere en gezondere voeding beter worden benut en vertaald naar (inter)nationaal schaalbare innovatieve concepten, producten en markten, en waar nodig worden aangevuld met nieuwe kennis?
- Hoe kan een duurzaam en gezond aanbod effectief worden geïntegreerd in de voedsel- en leefomgeving van consumenten, zodat dit leidt tot brede acceptatie en toepassing, en opschaling van interventies die aantoonbaar bijdragen aan preventie en duurzaamheid?
- Hoe kunnen ontwikkelingen in slimme technologie, data en AI worden vertaald en toegepast om duurzame en gezonde voedselinnovaties effectiever te introduceren en bij de juiste doelgroepen te brengen?

Praktische informatie

Er kunnen maximaal twee voorstellen binnen deze prioriteit worden gefinancierd met gereserveerde WR-capaciteit en/of PPS-subsidie van TKI Agri & Food. Daarnaast kunnen één of meer voorstellen worden gefinancierd door TKI Life Sciences & Health, in het kader van cross-over samenwerking.¹²

Voorstellen moeten zich richten op minimaal twee deelvragen om een systemische aanpak te bevorderen en samenhang binnen het voedselsysteem en de interactie tussen consument, aanbod en omgeving te versterken. Voorstellen die minder dan twee deelvragen behandelen, komen niet in aanmerking voor beoordeling. Samenwerking die individuele belangen overstijgt en bijdraagt aan brede toepasbaarheid, opschaalbaarheid en impact wordt nadrukkelijk gestimuleerd.

In het voorstel dient via de SMART-methode concreet te worden aangegeven hoe de resultaten bijdragen aan de centrale vraagstelling en hoe projectpartners en andere betrokkenen samenwerken om de beoogde impact te realiseren.

Het MKB wordt expliciet uitgenodigd als essentiële schakel tussen innovatie en consument. Voorstellen die het verdienvermogen van het Nederlandse MKB versterken en bijdragen aan een toekomstbestendige, duurzame en gezonde voedselketen worden aangemoedigd. MKB-partijen kunnen binnen de PPS-constructie, volgens de voorwaarden van de PPS-call, ook in aanmerking komen voor financiering.

¹² Deze passage is na publicatie aangepast; de eerdere formulering kon de indruk wekken dat deelname van MKB-partijen een specifieke voorwaarde was voor financiering vanuit TKI Life Sciences & Health.

Prioriteit d: Kennis en innovatie doelsturing

Belang en urgentie

Zowel vanuit overheden, ketenpartijen als de landbouwsector is er behoefte om bedrijfsspecifieke duurzaamheidsprestaties van individuele boerenbedrijven objectief meetbaar te maken. Als bedrijfsspecifieke duurzaamheidsprestaties objectief en meer gestandaardiseerd kunnen worden vastgesteld, kan dit een gezamenlijke basis bieden voor publieke en private partijen in het realiseren van maatschappelijke opgaven met betrekking tot de landbouw bijvoorbeeld op het gebied van klimaat, biodiversiteit, bodem, water, schaarse bronnen en dierenwelzijn.

Het kunnen vaststellen van bedrijfsspecifieke duurzaamheidsprestaties heeft meerdere, deels overlappende functies: 1) het vormt een basis voor het creëren van prikkels voor boeren om te verbeteren (sturen / interventies), 2) het geeft meer inzicht in de mogelijkheden om duurzaamheid verder te verbeteren op bedrijfsniveau (management) en 3) het vormt een basis om voortgang op duurzaamheidsdoelen op hogere aggregatieniveaus (bv. gebied of keten) te kunnen rapporteren (verantwoording). Hiermee kan het ook dienen als fundament voor een omslag in het beleid van het sturen op generieke maatregelen naar het sturen op bedrijfsspecifieke prestaties (doelsturing) met als voordeel dat ondernemers meer kunnen worden uitgedaagd om de maatregelen te kiezen die het meest effectief zijn in de context van het bedrijf.

Het objectief kunnen vaststellen van bedrijfsspecifieke duurzaamheidsprestaties van Nederlandse landbouwbedrijven is een complexe en omvangrijke opgave die innovatie vereist op het gebied van datamanagement en samenwerking tussen partijen. In ieder geval vereist het een goede registratie en ontsluiting van informatie van het individuele landbouwbedrijf. Om het werken met bedrijfsspecifieke duurzaamheidsprestaties behapbaar te houden is standaardisatie en harmonisatie van definities, rekenregels, datasystemen etc. tussen partijen (publiek en privaat) essentieel. Bij voorkeur worden onnodige verschillen in definities en rekenwijzen voorkomen, worden beschikbare gegevens op meerdere plekken gebruikt, worden ontwikkelkosten beperkt door gezamenlijk te leren en worden transparante afspraken gemaakt over eigenaarschap en delen van data. Automatisering is nodig om administratieve lasten te beperken, om eenduidige interpretatie te faciliteren en om borging van data invoer mogelijk te maken. Ook zijn nieuwe (governance) afspraken nodig over doorontwikkeling, beheer en gebruik van data, rekeninstrumenten en resultaten.

Op welke vragen moeten voorstellen antwoorden geven?

Er is op verschillende vlakken behoefte aan kennis- en innovatieprojecten die helpen om het (data-)ecosysteem te creëren dat nodig is om bovenstaande ontwikkeling vorm te geven. De volgende onderzoeksvragen zijn relevant:

1. **Automatisering en vermindering van administratieve lasten:** Wat zijn de mogelijkheden voor het verder automatiseren van dataverzameling en het beperken van de benodigde gegevensinvoer vanuit de boer zelf? Hoe kunnen bijvoorbeeld databronnen zoals facturen uit de financiële administratie, satellietdata, machinedata en sensormetingen worden benut om zowel borgbaarheid en objectiviteit verder toe te laten nemen en tegelijkertijd administratieve lasten te verlichten?
2. **Data delen en data eigenaarschap:** Welke afspraken, governance structuren en (juridische) kaders zijn noodzakelijk om transparant, veilig en breed gedragen data eigenaarschap goed te borgen en data deling tussen boeren, overheden en ketenpartijen mogelijk te maken? Welke modellen voor data-eigenaarschap zijn toepasbaar binnen de Nederlandse landbouwcontext? Hoe kunnen belangen van verschillende partijen worden geborgd in afspraken over datatoegang en -gebruik? Welke voorwaarden bevorderen vertrouwen en deelname van boeren?
3. **Rekeninstrumenten:** Hoe kunnen effectief rekeninstrumenten worden ontwikkeld voor alle landbouwsectoren? Aan welke generieke kwaliteitseisen dienen rekeninstrumenten te voldoen, denk bijvoorbeeld aan transparantie, versiebeheer en inspraak? Hoe kan toekomstige doorontwikkeling en beheer van dit soort rekeninstrumenten het beste worden geborgd? En hoe kunnen rekeninstrumenten voor ondernemers waarde creëren (beleidsruimte of financieel)? Mogelijk kan ook de daadwerkelijke ontwikkeling van rekeninstrumenten onderdeel uitmaken.
4. **Kwaliteitseisen en datavalidatie:** Kunnen generiek toepasbare kwaliteitseisen voor data invoer en resultaten worden benoemd? En kunnen deze gedifferentieerd worden naar toepassing en

interventieniveau? Kunnen generiek toepasbare validatieprotocollen ontwikkeld worden die de betrouwbaarheid en controleerbaarheid van invoer en resultaat waarborgen?

5. **Verfijning en integreren metingen:** Hoe kan ervoor worden gezorgd dat resultaten van praktijkmetingen (denk bijvoorbeeld aan het meten van stalemisatie of bodemkwaliteit) optimaal worden geïntegreerd? Hoe kan worden geborgd dat modelmatige benaderingen in rekeninstrumenten in voldoende mate worden gevalideerd? En kunnen deze gegevens nieuw handelingsperspectief geven voor ondernemers?
6. **Gebiedsprocessen en samenwerking voor doelbereik:** hoe kan worden samengewerkt om op gebiedsniveau tot doelbereik te komen? Welke rol kunnen publieke en private partijen daarin pakken? Welke afspraken en governance-modellen zijn daarin effectief? Wat kan worden geleerd uit praktijkcases, zoals regionale meetprojecten of fieldlabs?

Praktische informatie

Op deze prioriteit worden maximaal twee voorstellen gefinancierd uit gereserveerde middelen.

Voorstellen dienen zich te richten op ten minste twee deelvragen om een systemische aanpak en integraliteit te bevorderen. Daarbij wordt nadrukkelijk gestreefd naar samenwerking die bijdraagt aan brede toepasbaarheid en opschaalbaarheid. Een sector overstijgende aanpak wordt daarom aangemoedigd; sector- of gebiedsspecifieke casuïstiek kan daar onderdeel van zijn.

In het voorstel dient via de SMART-methode concreet te worden aangegeven (a) hoe de resultaten bijdragen aan de centrale vraagstelling en (b) hoe projectpartners en eventuele andere betrokkenen samenwerken om de beoogde impact te realiseren.

Prioriteit e: “Innovatie voor natuurherstel”

Achtergrond

Nederland staat in de komende decennia voor grote maatschappelijke opgaven met ingrijpende gevolgen voor de fysieke inrichting van ons land. Denk aan woningbouw, energietransitie (o.a. wind op zee, wind op land), ruimte voor de rivier 2.0, bescherming tegen zeespiegelstijging en andere aanpassingen aan klimaatverandering en de voedseltransitie. Hoe voorkomen we dat dit ten koste gaat van natuur en biodiversiteit die al zwaar onder druk staan, zowel op land als in het water. De biodiversiteit is in Nederland sterk afgenomen. Hoewel de achteruitgang in sommige gebieden stabiliseert, blijft de natuurkwaliteit met name in agrarisch gebied kritiek. De basiskwaliteit natuur is ruim onvoldoende en neemt af. Ook in de Noordzee, de Wadden en andere grote wateren staat de biodiversiteit zwaar onder druk door intensief menselijk gebruik en klimaatverandering. Hoe geven we met de juiste integrale gebiedskennis en kennis van drukfactoren- en met innovaties vorm aan de forse herstel en beschermopgave die gerealiseerd moet worden op land en water? En hoe zorgen we dat natuur deel van de oplossing is via *de nature-based solutions* waar ook de natuur van profiteert- zowel met innovatieve concepten als door optimale benutting van bestaande concepten in gebiedsprocessen?

Natuurinclusieve innovaties en optimale gebiedskennis kunnen worden ingezet voor hun bijdrage bij het behalen van wettelijke natuurdoelen (Vogel-en Habitatrichtlijn, Natuurherstelverordening en vermindering stikstof) én ze kunnen, van planvorming tot uitvoering, bijdragen als (deel)oplossing voor een breed scala aan maatschappelijke opgaves. Verminderen of zelfs stoppen van biodiversiteitsverlies in combinatie met vergroten van de klimaatrobuustheid, is ook van belang voor het rendement van investeringen op de lange termijn. Hoe zorgen we ervoor dat betrokken private en publieke partijen laagdrempelig aangesloten zijn en toegang hebben tot kennis(ontwikkeling) die helpt om hierbij de juiste keuzes te maken? Dit vraagt naast technisch-inhoudelijke kennis (o.a. effecten van land- en watergebruik op natuur, natuurinclusief ontwerpen, integrale monitoring van voortgang op realisatie van natuurdoelen in gebiedsprocessen) ook om maatschappelijke/sociale en financiële economische innovaties (o.a. aanpassing financiële systemen, natuurinclusieve pachtvoorwaarden en aanbestedingsregels) die - bij voorkeur-in nauwe interactie met de praktijk ontwikkeld worden. Innovatieve meet- en monitorsystemen en integrale gebieds- en drukfactormonitoring zijn hierbij behulpzaam. Kortom: volop kansen voor innovatie, zowel vóór natuur als mét natuur!

Publiek-privaat onderzoek en onderzoek waarbij uitvoerende partijen (zoals agrarisch natuurverenigingen, terreinbeheerder) samenwerken met kennisinstellingen, (decentrale) overheden en private kennisleveranciers (waaronder adviesbureaus) naar innovatieve oplossingen voor en met natuur draagt bij aan blijvend herstel van biodiversiteit en een vitale natuur. Er wordt momenteel gewerkt aan een nationaal natuurplan waarin zowel de opgaven binnen en buiten de beschermde natuurgebieden in samenhang worden opgepakt. De stikstofaanpak is gericht op het landelijk gebied. Natuurherstel gaat echter nadrukkelijk ook over vergroening van stedelijke gebieden en de grote wateren zoals Waddenzee en Noordzee. Innovatieve oplossingen met natuur dragen daarnaast ook bij aan tal van andere beleidsdoelen op Europees, nationaal, en regionaal niveau. Denk aan o.a. aan de ontwikkeling van natuurinclusieve economische kansen en verdienmodellen, en natuur als oplossing voor maatschappelijke opgaven zoals klimaatadaptatie en -mitigatie, onze fysieke en mentale gezondheid, en waterkwaliteit en waterveiligheid. Hierbij is een sleutelrol weggelegd voor gebiedsaanpakken in combinatie met ambitieuze doelen. Vanuit de overheid wordt gewerkt aan natuurinclusief beleid, met name o.b.v. Agenda Natuurinclusief. Het doel is het stimuleren en faciliteren van natuurinnovaties die bijdragen aan doelbereik voor natuur en gelijktijdig rekening houdt met een duurzaam verdienvermogen in balans met natuur van de tien sectoren/domeinen van [Agenda Natuurinclusief](#) (bouw, energie, financiële sector, gezondheid, infrastructuur, landbouw, onderwijs, vrijetijdseconomie, water, bedrijventerreinen).

Daarnaast kan via innovatieve vormen van monitoring en beheer van onze natuur efficiënter en effectiever aan natuurherstel worden gewerkt. Er is al veel kennis beschikbaar. De uitdaging is vooral ook om die praktisch te vertalen en geschikt te maken voor publieke en private partijen die keuzes maken over de inrichting van onze fysieke leefomgeving of oplossingen ontwerpen voor de inrichting ervan.

Op welke vragen moeten voorstellen antwoorden geven?

De volgende onderzoeksrichtingen zijn relevant:

- **Ontwikkelen van natuurinclusieve verdienmodellen:** Waar liggen innovatieve kansen voor sectoren (van bouw of recreatie tot gezondheidszorg of landbouw en visserij) om natuur in hun bedrijfsmodel te integreren. Hoe kan natuur bijdragen aan kostenbesparing of nieuwe inkomsten, op een manier die ook bijdraagt aan blijvend herstel van biodiversiteit en een vitale natuur?
- **Innovatief beheren en versterken van natuur:** Welke ingrepen zijn effectief en efficiënt voor natuurherstel? Welke innovatieve rollen kunnen marktpartijen hierin spelen? Welke kennis ontbreekt om tot deze versterking te kunnen komen en hoe draagt het project bij aan het wegnemen van die kennis?
- **Natuurinclusieve landschappen:** hoe zorgen we dat natuur volwaardig wordt meegenomen in ruimtelijke besluitvorming? Hoe borgen we de basiskwaliteit natuur, herstellen we gedegenereerde landschappen, en betrekken we bewoners en gebruikers bij landschapsherstel?
- **Innovatieve vormen van financiering van natuur:** Veel marktpartijen van kleine ondernemers tot multinationals willen graag natuurinclusiever werken, maar missen hiervoor de juiste financieringsmogelijkheden. Welke innovaties in ons financiële systeem kunnen helpen om barrières weg te nemen? Vanuit financiers en investeerders, accountants, verzekeraars, overheden en andere betrokken partijen.
- **Natuurinclusief gedrag en besluitvorming:** Hoe worden natuurinclusieve keuzes van burgers, consumenten, terreinbeheerders, agrariërs en professionals gestimuleerd? Hoe draagt het project bij aan optimale doelrealisatie voor natuur in gebiedsprocessen? Hoe worden koppelkansen benut met waterveiligheid, (zoet)waterbeschikbaarheid, optimale realisatie van natuurdoelen (bijv. Weidevogelbeheer), CO2 vastlegging;
- **Innovatief monitoren van natuur:** Welke innovatieve methodes (technologisch of niet-technologisch) kunnen zo goed en efficiënt mogelijk inzicht bieden in de staat van onze natuurlijke systemen, zijn gemakkelijk te gebruiken door verschillende publiek en private partijen en helpen om keuzes te maken die de natuur versterken? Welke monitoring van drukfactoren en van doelrealisatie in gebiedsprocessen kan bijdragen aan natuurherstel en optimaal beheer?

Praktische informatie

- Aantal te honoreren voorstellen: maximaal 4 binnen deze prioriteit, maar mogelijk ook kleinere
- Samenwerkingsvorm: PPS (publiek-private samenwerking) volgens de voorwaarden van de call
- Doelgroep: consortia van kennisinstellingen, mede-overheden, terreinbeheerders, bedrijven (met nadruk op MKB) en/of overige relevante partijen

In het voorstel dient via de SMART-methode concreet te worden aangegeven (a) hoe de resultaten bijdragen aan de centrale vraagstelling en (b) hoe projectpartners en eventuele andere betrokkenen samenwerken om de beoogde impact te realiseren.